

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Maria Luisa Zalakain Odriozola

*Amasa-
Villabona,
Gipuzkoa
(1930)*

Aurkibidea

Biografia

Villabonako kale-etxe batean jaio zen Maria Luisa. Villabonako kale-garbitzailea zuen aita, eta aguazil lanak ere egiten zituen, hark bere lanekin ezin zuenean. Funtzionarioek, ordea, soldata kaskarra izaten zuten orduan, eta nahiko komeria izan zuten Maria Luisaren gurasoek familia aurrera ateratzeko. 18 urterekin neskame joan zen Villabonako txalet batera, eta ondoren ezkondu egin zen; Villabonan bertan, kaleko etxe batean, jarri ziren bizitzen senar-emazteak errentan. Zorren beldurrez, etxea erostera inoiz ausartu ez, eta errentan bizi da gaur egun ere.

Zintak

VIL-002

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artetxe, Miren
- **Data:** 2010-01-13
- **Iraupena:** 79 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Eider

Pasarteak

1. Aita Villabonako kale-garbitzailea

- **Erref:** VIL-002/002
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:02:33. **Bukatu:** 00:04:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Udal langileak

Laburpena:

<p>Aita kale-garbitzailea zen: esku-karroa, erratza, pala eta behiak erabiltzen zituen zaborrak biltzeko. Villabona lehen txikiagoa zen orain baino.</p>

2. Diru gutxirekin moldatu behar

- **Erref:** VIL-002/003

- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 00:04:52. **Bukatu:** 00:06:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Lehen baserrian behia, oiloak... zituzten. Aita funtzionarioa zen eta oso jornal baxua zuen. Senarrak zer soldata zeukan aipatzen du. Errazionamendu garaian, olio gutxi zegoen, baina harekin moldatu behar izaten zuten, bestela oso garestia baitzen.</p>

3. Gerra osteko elikadura

- **Erref:** VIL-002/004
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:06:41. **Bukatu:** 00:07:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Etxean 10 senide ziren, baina goserik ez zuten pasa. Gerra ostean taloak, esnea, morokilak... jaten zituzten. Morokilak nola prestatzen zituzten azaltzen du.</p>

4. Etxeko menua

- **Erref:** VIL-002/006
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 00:08:17. **Bukatu:** 00:10:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

<p>Lehen egunero jaten zituzten babarrun gorriak; jaietan babarrun zuriak eta noizean behin garbantzuak eta txerriak jaten zuten. Haragia eta arraina oso gutxitan izaten zuten. Txerria hiltzen zuten etxean, baina ez zuten jakiten nola ondu eta kanpotik erosi behar izaten zuten. Ermandadeko odolkiak oso onak izaten ziren.</p>

Transkripzioa

- Ba babarruna izaten genun urte guztiako, eunero-eunero babarrun gorriya, beste janik ez zan. Eunero babarrun gorriya, eta babarrun txuriya batzutan jaitako. Eta garbantzuba're akaso eunen batian, baiña babarrun txuriya, jayian. Gaiñontzian baldin bazan txerriki zerbait o, hari sartzeko o hola, ze arrautz prejittuk ta hola...arrautza saltzeko. Diru pixka bat ekartzeatikan arrautza oso zea zan gutzako, arrautza ba jango baiña bua...ez pentzatu -hola jaten genunik. Ta gaiñontzian ezer ez, haragiya ta arraia ta hola oso oso gutxi. Behin o behin ez dizut esango zerbait [...]
haragi gixatuba o zerbait, baiño oso gutxi.
- Txerria hiltzen zenuten baserrin?

- Beno bai, txerriya hil iten zan baiño...ez zan....ez gendun suerteik. Ez...o ez zekiyeen zeatzen este...nola jartzen dittuen urdaiak eta, salmoredan eta jartzen dittue, danak harrikin ta gatzakin ta jarri, eta geo ateatzen dira kuratuta, ba ez zian ondo kuratzen! Ta ordun ez zan txerriya... etxeikoik ez zan izaten. Oain, beti kaliaan...baserritan hiltzen zian txerrik, eta ordun handik bialtzen zittuen haren odolki, odolki batzu o bi-hiru odolki, zerbait ola.

- Familikok eta bizi ziñaten?

-Familikuk eta familikuk ez zianak'e bai. Ordun zan basarri dana...nola izaten zan...este...kongregaziyo bat bezela o, hola danak bakoitzan beren zea...nola deitzen ziyen horri...ermandadia, ermandadia. Ermandadekuak zianak eta bueno txerrik hil itten dia holako tokitan ta ekarriko dizkiñagu hortik eta...hoixe, haik izaten zian, odolki izaten zian.

5. Etxearen egitura

- **Erref:** VIL-002/009
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:12:26. **Bukatu:** 00:13:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:

<p>Urte batean, uholdeak izan ziren, eta beheko ukuiluan zegoen behia lehenengo solairura igo zuten. Baserritik kalera etorri ziren bizitzera, eta etxearen antolamendua nolakoa zen aipatzen du.</p>

6. Ikatza saltzen zuten beraiek

- **Erref:** VIL-002/010
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:13:29. **Bukatu:** 00:14:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Ikatza etxean zeukaten eta saldu egiten zuten: kiloka saltzen zen orduan, jendeak ez baitzuen gehiago erosteko dirurik. Ikatza Pasaiatik ekartzen zuten kamioiez.</p>

7. Erdaraz ez jakiteagatik lotsatuta

- **Erref:** VIL-002/013
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:16:27. **Bukatu:** 00:18:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Udal langileak
- Euskara » Euskararen egoera

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Lehen beraien etxean ez zuten politikaz hitz egiten. Francoren garaian ez zegoen hauteskunderik, ezin zen euskaraz hitz egin... Erdaraz ez jakiteak lotsa ematen zieten; Maria Luisaren aitak ez zekien ondo erdaraz, eta bandoa jo behar izaten zuenean, etxeko leihoak ixten zituzten lotsagatik. Baserritarrei mespretxu egiten zitzairen. Gaur egun, senideen artean erdaraz egiten dute, hala ohitu baitziren txikitik.</p>

8. Aitaren euskarakadak

- **Erref:** VIL-002/015
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:18:40. **Bukatu:** 00:19:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

<p>Umetan lotsa ematen zien aitak erdaraz ez jakiteak. Aita oso gizon maitea izan zen Villabonan. Aitaren euskarakada bat aipatzen du.</p>

Transkripzioa

- Baiño guk, esaten dizut, konplejo bezela genukan, euskeraz gure aittak ez zekilako erderaz.

- Ta burla edo iten zizuen?

- Burla'e...burla baiño're ez...burla ez dakit hola burla itte zuen e, burla ez naiz guatzen baiña kalia hola... gure aitta oso maittia izan zan eh, Villabonako barrenderu bat, oso gizon ona zan ta oso maittia izan zuan Villabonan, baiño burla iñork ez zion ingo baiño guk... guri pena ematen zigun, parra ittia gure aittai, parra ittia gaizki hitz egiten zulako. Pena ematen zigun... oin'e jendiak parra ittia... nola... harek esaten zun eskola jute zanian -Amasako eskola jute zan- eta, mojak, ta "¿por qué no viniste ayer a la escuela?" eta odolkiya... txerriya hil basarrin, "fui a partir a Amasa de odolkis".

-Beak...

-“A partir a Amasa de odlkis” zea, Amasan odolki partittu zittun ta “¿por qué no viniste a la escuela?” “fui a partir a Amasa de odolkis”. Eta oso... ta guri hola... parra ittia bueno ematen zigun izuarrizko pena!

9. Etxean politika gutxi

- **Erref:** VIL-002/016
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 00:19:43. **Bukatu:** 00:21:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Umeez ondo zekiten erdaraz, eskolan hala ikasten baitzuten. Umetan Francoren aldeko abestiak eta ekintzak egiteko esaten zieten eta ez ziren konturatzen zer egiten zuten. Franco Villabonatik pasatzen zenean, herria

tente egoten zen. Beraien etxean ez zuten politikari buruz hitz egiten, baina beste etxe batzuetan kontzientzia politikoa txikitatik izan dute.</p>

10. Gerra garaian, Zarautza joan ziren

- **Erref:** VIL-002/017
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:21:26. **Bukatu:** 00:23:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

<p>Gerra garaian, aita Villabonan gelditu zen, baina besteak Zarautz aldera joan ziren. Kanoi bat Amasan eta beste bat Fraisoron jarri zuten; bonbardaketa zenean, herrian beldurra pasatzen zuten. Zarautza ezkutuan nola joan ziren kontatzen du.</p>

11. Euskara zapalduta

- **Erref:** VIL-002/019
- **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:24:15. **Bukatu:** 00:24:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

<p>Errazionamendu garaiko bandoa aipatzen du. Maria Luisaren alabari maistrak masailekoa jo zion euskaraz hitz egiteagatik.</p>

12. Mojetan eta Bilboko eskola partikularrean ikasia

- **Erref:** VIL-002/020
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:24:55. **Bukatu:** 00:26:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

<p>Maria Luisak mojen eskolan ikasi zuen. Familia handia izateagatik, ez zuten ordaindu behar izaten. Eskolara gutxi joan ziren, ume txiki asko baitziren etxean. Bilbon egon zen izebaren etxean eta han eskola partikularretan ibili zen; asko ikasi zuen orduan.</p>

13. Arroparekin nola moldatzen ziren

- **Erref:** VIL-002/022
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:28:26. **Bukatu:** 00:29:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

<p>Lehengo janzkera nolakoa izaten zen deskribatzen du: soinekoak, jertseak, berokiak... Caritasek arropa banatzen zuen garai hartan, baina beraien etxera ez zen horrelakorik iritsi.</p>

14. Arroparen materiala

- **Erref:** VIL-002/023
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:29:55. **Bukatu:** 00:32:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

<p>Orduko arropa nolakoa zen azaltzen du: materialak, estiloak... Txankuluak erabiltzen zituzten lehen.</p>

15. Karminaren prezioa eta neskamearen soldata

- **Erref:** VIL-002/025
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:32:34. **Bukatu:** 00:33:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Apaintzea

Laburpena:

<p>Lehen karmina erabiltzen zuten ezpainak margotzeko. 18 urte zituela, neskame joan zen eta orduko jornala zenbatekoa zen azaltzen du.</p>

16. Udaletxeko funtzionarioentzako gordetako dirua

- **Erref:** VIL-002/028
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 00:36:31. **Bukatu:** 00:38:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Lanbideak » Udal langileak

Laburpena:

<p>Lehen ere diruarekin ordaintzen zuten errenta beraiek. Aita udaletxeko funtzionarioa zen, eta hil ostean seme-alabei eman zieten harentzako gordetako dirua.</p>

17. Ezkondu aurreko lanak

- **Erref:** VIL-002/030

- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:38:55. **Bukatu:** 00:40:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Tolosaldeko lantegiak

Laburpena:

<p>Eskolara gutxi joan ziren, etxean lan egiteko beharra baitzegoen. 18 urte zituela, Subijana tela-fabrikean egiten zuen lan; ahizparekin txandaka moldatzen zen lanera joan eta etxea gobernatu ahal izateko. Gerora, neskame joan zen, baina handik urtebetera ezkondu egin zen eta utzi egin zuen lana.</p>

18. Lehengo jolasak

- **Erref:** VIL-002/031
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:40:49. **Bukatu:** 00:42:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

<p>Lehengo jolasak aipatzen ditu: sokasaltoko abestia, tabak, pilota, gordeketan, lau izkinak...</p>

19. Euskaraz egiteko lotsa

- **Erref:** VIL-002/032
- **Iraupena:** 0:03:18. **Hasi:** 00:42:57. **Bukatu:** 00:46:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

<p>Kalean erdaraz egiten zuten, ez baitzuten euskaraz hitz egiten uzten. Erdaraz ez jakiteagatik lotsa pasatzen zuten beraiek, baina behin emakume batek euskal hiztunak defendatzeko emandako erantzuna gogoan du. Beraiek etxean erdaraz hasi ziren hitz egiten senideen artean.</p>

20. Kongregazioetako ohiturak

- **Erref:** VIL-002/036
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 00:50:22. **Bukatu:** 00:53:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Kongregazioak

Laburpena:

<p>Orduko kongregazioetako ohiturak aipatzen ditu: mezak, debekuak, elizara joateko janzkera...</p>

21. Villabonako festetako giroa lehen

- **Erref:** VIL-002/041
- **Iraupena:** 0:03:15. **Hasi:** 00:59:35. **Bukatu:** 01:02:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

<p>Lehengo festa-giroa oraingoa baino hobea zen: musika, txaranga, nesken leiho azpian abesten... Dantza asko egiten zuten herrian.</p>

22. Diru gutxi zuten, baina hura ondo administratzen zuten

- **Erref:** VIL-002/045
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 01:10:00. **Bukatu:** 01:11:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Diru gutxi zegoen garai hartan, baina hura ondo administratzen ikasi zuten. Ama ondo moldatzen zen diru gutxirekin janari goxoa prestatzeko.</p>

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-05-12

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com